

L-ARMI TAL-PULIZIJA

minn Edward Attard

B'effett mill-1 ta' Jannar 1984 kien hemm tibdil fl-arma tal-Korp tal-Pulizija u dan wassalni nippubblika dan l-artiklu fejn jidhru wkoll ritratti u infurmazzjonijiet oħra dwar l-armi li kellu l-Korp f'dawn l-aħħar mija u sebghin sena.

Kif kien intqal f'artiklu dwar l-uniformijiet tal-Pulizija, fl-ewwel żminijiet tal-Korp, il-Pulizija ma kienux jilbsu uniformi u naturalment lanqas brieret jew elmijiet. L-ewwel uniformi u naturalment L-ewwel uniformijiet x'aktarx dehru fl-1839 meta kienet tintlibes gakketta twila u tomna li fuqha ma kienet titwahħhal l-ebda arma. L-istess gara fl-Ingilterra u għalkemm il-Korp tal-Pulizija Ingliz twaqqaf fl-1829, l-ewwel arma dehret fl-1856 fuq l-elm u iswed li speci tiegħu għadu jintlibes sal-lum.

L-EWWEL ARMA

F'Malta għandna indikazzjonijiet li l-ewwel arma tal-Pulizija dahlet xi żmien wara l-1856 u kellha forma tonda, tal-metall, għalkemm miżbugħa sewda, bil-kliem MALTA POLICE FORCE madwarha u fin-nofs tagħha kienu jehlu n-numri ta' identifikazzjoni tal-membru tal-Korp. Din l-arma kellha l-kuruna li kif jidher fir-ritratt hija kuruna tar-Regina. Tajjeb wiehed iġid li matul iż-żmien li Malta kienet kolonja l-armi kollha kellhom il-kuruna, iżda din tvarja minn dik tar-re għal dik tar-regina kif jidher aktar 'il quddiem. Għalkemm jeżistu xi ftit minn din ix-xorta ta' armi għand il-kollezzjonisti, iżda għadni qatt ma rajt xi ritratt, pitura, jew incizjoni fejn jidher xi membru tal-Korp liebes beritta b'din l-arma.

IT-TIENI ARMA

Din dahlet x'aktarx fl-1878 u kienet tal-bronż u hija l-ewwel minn hafna armi li għandha s-salib ta' San Gwann (Eight pointed Cross) li se nibgħu nsibuh kwazi fost l-armi kollha li gejjin.

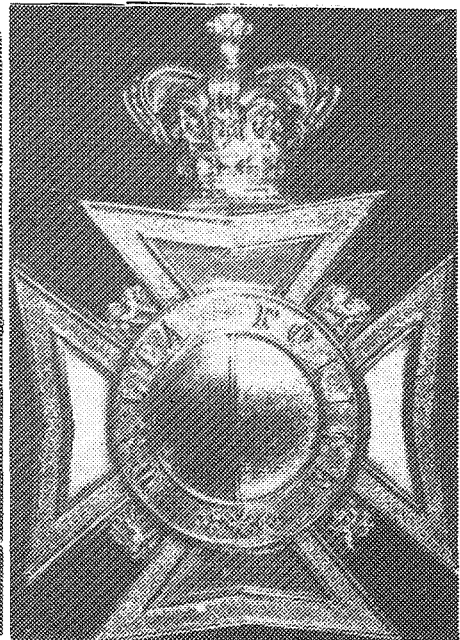
Din l-arma kienet tintlibes fuq elmu abjad ta' għamla differenti

L-ewwel arma

It-tieni arma

It-tielet arma

milbus illum f'xi ċerimonji. L-arma hija tal-bronż ta' daqs ta' 8 cm b'6 cm u tiġbor fiha l-ewwel arma saħansitra l-istess kliem (Malta Police Force) u madwarha hemm, kif diġà ntqal, is-salib ta' San Gwann. Fuq is-salib hemm il-kuruna li hija wkoll 'Queen's crown'. Infakkru li f'dawn iż-żmienijiet ir-Regina Vittoria kienet ir-regina ta' l-Ingilterra.

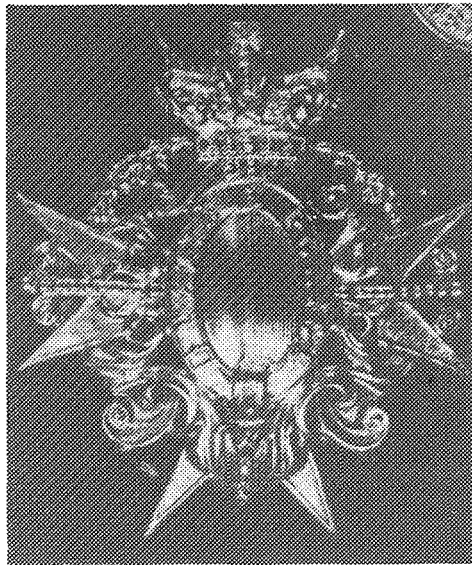
IT-TIELET ARMA

Din l-arma tixbah hafna lil dik ta' qabilha iżda ta' daqs kemxejn akbar u ftit differenti wkoll. Wiehed josserva li bejn il-ponot tas-salib hemm erba' ljun li jidhru biss f'din l-arma. Il-buttun tan-nofs maqsum fit-tnejn biex jindika l-bandiera Maltija u l-kliem huma Malta Police u thalliet barra l-kelma Force. Il-kuruna, għalkemm dejjem tar-regina, iżda ta' forma oħra minn dik ta' qabilha. Din l-arma x'aktarx daħlet fl-1884 meta l-Korp kellu kmandant ġdid, il-Kaptan Richard Casolani u t-treġġija ta' Malta għaddiet ukoll taħt Gvernatur ġdid, Sir Lintorn Simonds.

IR-RABA' ARMA

Din l-arma, fl-opinjoni tiegħi u ta' hafna oħrajn, hija l-isbaħ arma li qatt kellu l-Korp kemm f'dak li hu disinn, daqs u manifattura. Din l-arma hija fuq stil vittorjan u x'aktarx dehret fl-1897 fil-ġublew (diamond) tar-Regina Vittorja li kien ġie ċelebrat b'pompa kbira fl-imperu Inġliż. F'din l-arma, li kienet tintlibes fuq il-capè (beritta żghira), jidher għall-ewwel darba ċ-cinturin jew il-garter madwar il-bandiera ta' Malta b'forma ovali u bis-salib ta' San Gwann ukoll b'forma differenti minn dak fl-armi l-oħra. L-istess għamla ta' arma, iżda mhux ċatta u bil-buttun tan-nofs abjad u aħmar kienet tintlibes mill-fizzjali għolja tal-Korp. Barra minn dan, ta' l-istess forma, iżda x'aktarx tad-drapp irrakmati bil-hajt tal-fidda, kien hawn il-'lapel' badges li kienu jintlibsu mill-fizzjali għolja tal-Korp.

Din l-arma jidher li kellha hajja qasira, infatti ftit li xejn jidhru ritratti ta' Pulizija b'din l-arma għalkemm f'dak iż-żmien il-fotografija bdiet diehla sew f'Malta.

Ir-raba' arma

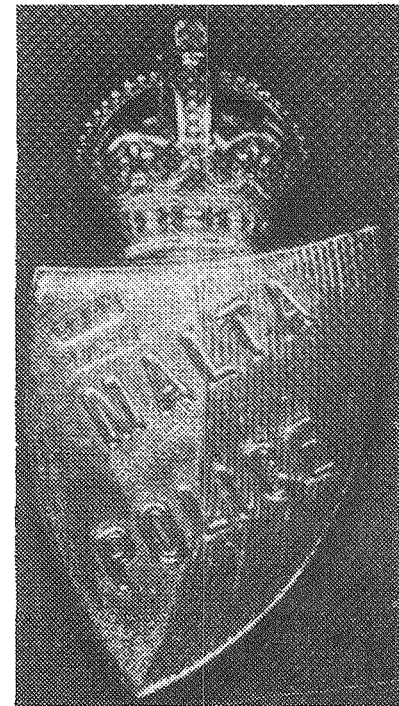
IL-HAMES ARMA

Din hija l-ewwel arma li nsibu żewġ daqsijiet tagħha, peress li kienet tintlibes kemm fuq il-capè kif ukoll fuq l-elmu l-abjad. Jekk wiehed josserva sewwa din l-arma jsib li għandha hafna minn dik ta' qabilha iżda madwar il-ban-

diera Maltija hemm il-kliem Malta Police mingħajr ebda fond warajhom. Iċ-cinturin (garter) qiegħed kontra dak ta' l-arma ta' qabel. X'wassal għall-introduzzjoni ta' din l-arma ma nistax ngħid iżda x'aktarx li fl-1890, meta reġa' deher l-elmu l-abjad, riedet issir arma għad-daqs ta' dan l-elmu.

Il-hames arma

Is-sitt arma

IS-SITT ARMA

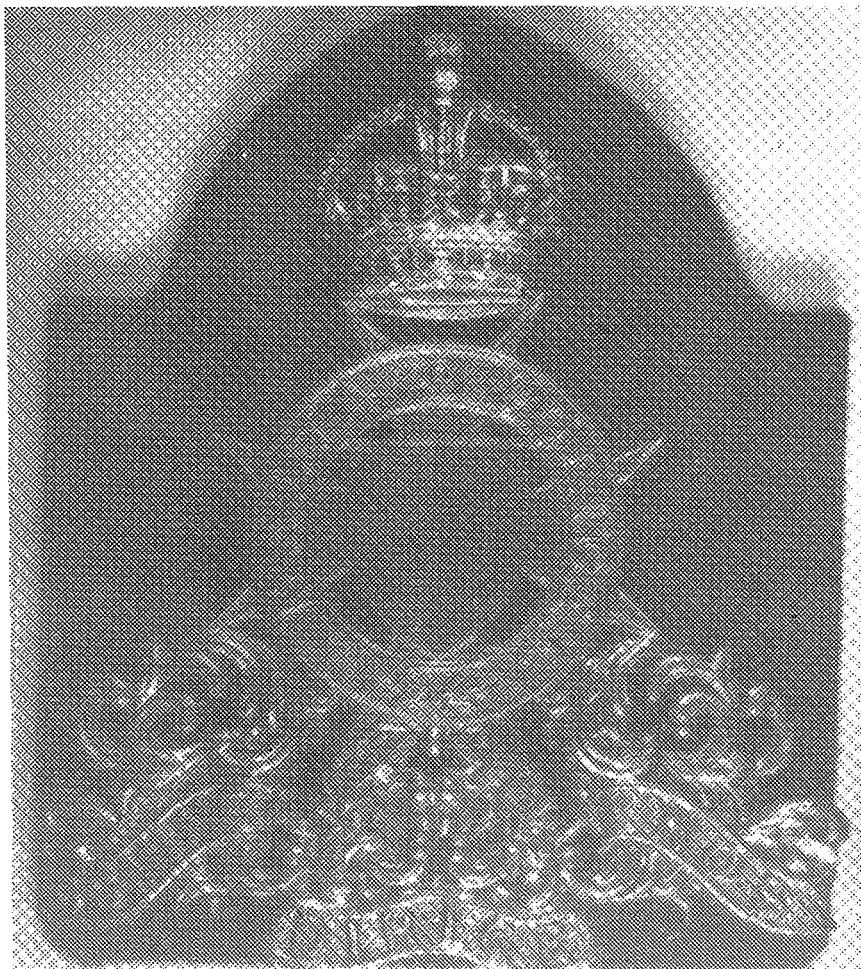
Din l-arma li mhux biss hemm tliet daqsijiet tagħha, jigi f'ier għall-elmu, beritta u lapel u minn dawn insibu tax-xellug u tal-lemin, iżda hemm żewġ kwalitajiet ukoll; waħda tal-bronż u l-oħra tal-fidda. Fl-opinjoni tiegħi u ta' hafna oħrajn din l-arma sfigurata dan is-sett sabih ta' armi. F'din l-arma b'forma ta' qalb nosservaw it-tibdil fil-forma tal-kuruna għar-raġuni li din bdiet tintlibes fl-1904 meta allura kien diġà hemm ir-Re Dwardu bhala re ta' l-Ingilterra. Din l-arma kellha hajja twila u damet għal madwar ghoxrin sena. Skond tagħrif li akkwistajt minn għand kollezzjonista tal-badges, l-arma tal-fidda saru f'Birmingham, l-Ingilterra f'dati differenti, jigi f'ier ż-żgħar fl-1910 u l-kbar (ta' l-elmu) fl-1904. Din l-arma regghet intuzat fi zmien it-tieni gwerra minn xi membri tal-Korp (ara Mill-Imghoddi).

IS-SEBA' ARMA

F'din l-arma li bdiet tintlibes mill-Pulizija b'effett mit-8 ta' fil-ghodu tal-Hadd, 4 ta' Frar 1923 rega' deher l-'eight pointed cross' u ċ-ċinturin imdawwar mal-bandiera Maltija. Din l-arma wkoll hemm tliet daqsijiet tagħha, jigi f'ier helmet, cap u lapel u għal darba oħra bil-kuruna tar-re fuqha. Nosservaw li din kienet ta' għamla żgħira (fil-każ ta' dik tal-beritta) bhala dik ta' qabilha.

IT-TMIEN ARMA

Din l-arma mhi xejn hlief dik diġà msemmija milbusa fuq l-elmu biz-żieda tal-motto tal-Pulizija 'Domine Dirige Nos' li huwa l-motto wkoll tas-City of London. Din l-arma, għalkemm tal-bronż hija ta' lewn iswed u kienet titwaha fuq l-elmu iswed li kien jintlibes flimkien mal-Great Coat. Wiehed josserva li filwaqt li l-arma milbusa fuq l-elmu l-abjad għandha ċ-ċinturin jew garter mad-dawra, din l-arma m'għandhiex. Din l-arma, ibbanjata bil-kromju kienet u għadha titwaha mal-faldrappa taż-żwiemel tal-kavallerija.

It-tmien arma

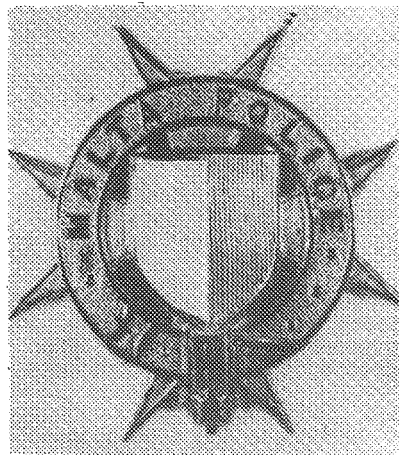
ID-DISA' ARMA

Din l-arma hija wkoll bhala dik ta' qabel, iżda minghajr kuruna. Fl-1964 Malta ma baqgħetx kolonja u għalhekk tnehhiet il-kuruna mill-emblemi kollha Maltin. Għal xi raġuni, l-kuruna minn fuq l-arma tal-Pulizija tnehhiet madwar hames snin

wara u l-arma ż-żgħira (is-seba' arma) mhux biss saret żgħira hafna, iżda tilfet il-proporzjon tagħha. Għalkemm tnehhiet il-kuruna minn fuq l-arma, l-istess kuruna baqgħet għal hafna zmien tintlibes bhala 'insignia' mis-Surgenti, Surgenti Maġġuri u Surrintendenti u baqgħet tidher ukoll fuq il-buttuni. Iżda dan għad nit-rattawh f'xi artiklu ieħor dwar il-buttuni u l-insignia tal-Korp.

Is-seba' arma

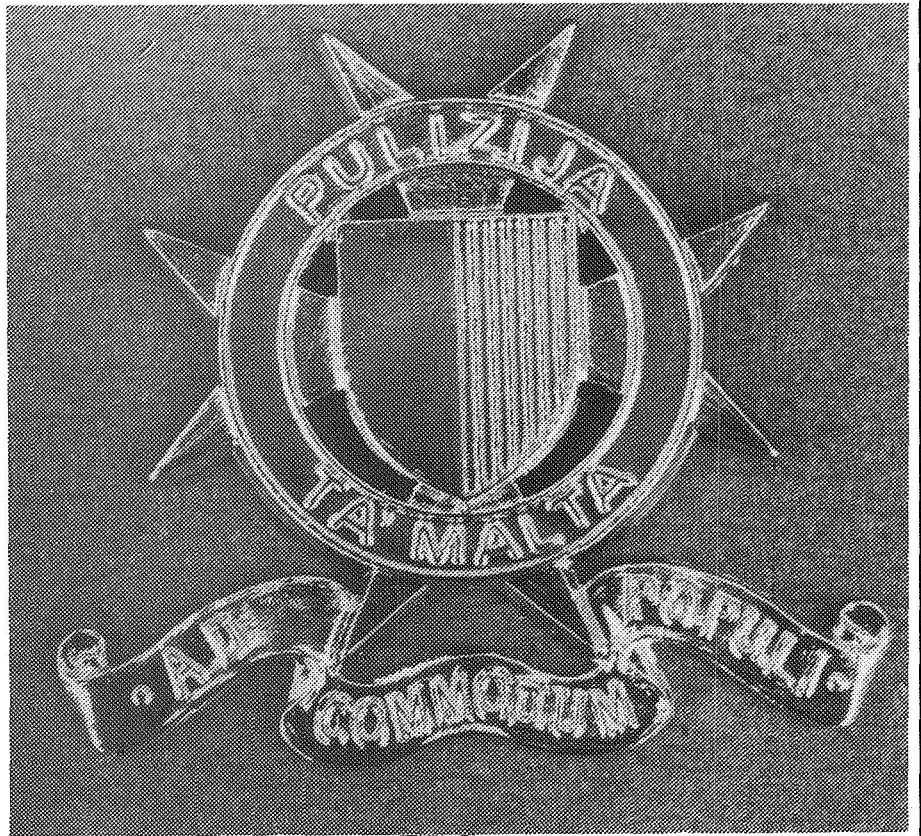
Id-disa' arma

L-GHAXAR ARMA

Kif intqal fil-bidu ta' dan l-artiklu b'seħħ mill-1 ta' Jannar 1984 l-Korp żanzan arma ġdida li tixbaħ ħafna lil dik ta' qabilha u bil-motto ġdid 'Ad Commodum Populi' (Għal qadi tal-Poplu). Għall-ewwel darba, il-kliem fuqha huwa bil-Malti 'Pulizija ta' Malta'. X'kienu l-kummenti tad-dilettanti ta' arma dwar din l-arma ġdida? Kienet ideja tajba li l-motto tal-Korp jerga' jibda jidher fl-arma kif jidher f'bosta mill-armi ta' Korp ta' Pulizija barranin u dan seta' sar bil-Malti. Ma nafx l-ghala wkoll tneħħa ċ-ċinturin minn madwarha filwaqt li baqa' jidher fl-arma tal-but-tuni. L-uniku kumment li smajt kien li setgħet issir xi ftit iżgħar, b'danakollu hija ferm aħjar minn dik ta' qabel. Sar tibdil fl-arma ta' l-elm u kif jidher fil-kopertina t-tmien arma b'motto ġdid u kliem bil-Malti u naturalment mingħajr kuruna, giet riprodotta.

Nitlob il-qarrejja li jaraw ukoll ir-ritratt 'Mill-Imghoddi' għaliex huwa ta' interess għad-dilettanti ta' l-armi.

L-ghaxar arma